

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.41>

Н. С. МЕДВІДЬ

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання,
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка,
м. Глухів, Сумська область, Україна
Електронна пошта: Medvedica@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9251-3238>*

Г. Д. МАЛІНСЬКА

*доцент кафедри теорії та історії держави і права,
Національний транспортний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: mal2665@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0001-8554-7926>*

О. В. ТКАЧ

*старший викладач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», м. Дніпро, Україна
Електронна пошта: ovkachst@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8494-0774>*

МЕТОДИКА CASE-STUDY У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті представлено case-study як різновид методу навчання українській мові як іноземній. Мета розвідки полягає в тому, щоб дати детальний опис тематичного дослідження – його визначення, деякі класифікації та декілька переваг і недоліків – для того, щоб забезпечити краще розуміння цього широко використовуваного типу методу навчання студентів-іноземців. У статті висвітлюється питання доцільності застосування методу case-study на заняттях з української мови для підвищення ефективності україномовної підготовки фахівців-іноземців. Авторами розглядається сутність методу case-study та практична ефективність його застосування, а також наведені приклади кейсів, що застосовуються на заняттях з української мови для студентів-іноземців. Встановлено, що метод case-study підвищує ефективність україномовної підготовки майбутніх фахівців, мотивує їх до самостійного поглиблення знань з різних дисциплін, зокрема з української мови, спонукаючи до пошуку необхідної інформації. Застосування методу case-study на заняттях української мови сприяє розвитку мовленнєвих навичок, монологічного та діалогічного мовлення, розширює словниковий запас студентів-іноземців. Важливим у застосуванні методу case-study вважаємо зміцнення та поглиблення міжпредметних зв'язків, розвиток аналітичного стратегічного мислення, здатність вирішувати проблеми й робити раціональні висновки. З'ясовано, що робота над кейсом дає можливість майбутнім фахівцям визначити прогалини в знаннях і закрити їх шляхом пошуку.

Ключові слова: іноземні спеціалісти, кейс, навички, мовленнєві навички, українська мова.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної системи освіти породжує багато питань щодо змісту й організації навчання української мови як іноземної, а також методичного забезпечення. Важливим питанням є пошук найкращого способу навчання студентів-іноземців, стимулювання творчості, самостійності та підвищення розумової активності. Сучасні тенденції освіти вимагають впровадження у вивчення гуманітарних дисциплін інноваційних форм, методів і прийомів навчання, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, розвиток

проблемного мислення та особистісних якостей студентів як майбутніх фахівців. Вирішення цих проблем потребує пошуку нових форм і методів навчання гуманітарних дисциплін. Використання кейс-методу в навчальному процесі сприяє вирішенню цієї проблеми, яка характеризується широким спектром можливостей навчання, реалізація яких може не тільки створити умови для оволодіння знаннями, а й зміцнити, активізувати та оптимізувати навчання.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретичне та практичне обґрунтування впровадження кей-

сового методу у процесі підготовки студентів вузів знайшло своє відображення у дослідженнях вітчизняних науковців Н. Ю. Бутенко, який розглядав професійно орієнтоване навчання іноземній мові у немовних вищих навчальних закладах; С. М. Ковальової, яка вивчала різноманітні підходи до класифікації кейсів; Ю. П. Сурміна, який досліджував становлення та розвиток кейс-методу в Україні; І. Р. Романова, який вивчав метод кейсів у перспективі використання у навчанні майбутніх правознавців англійської мови. Однак відсутні дослідження впровадження цього методу у навчанні української мови як іноземної, що пояснює актуальність нашого дослідження.

Мета статті полягає у розкритті доцільності та ефективності використання методу case study у навчанні української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Кейс-стаді (Case study) – метод навчання, в основі якого лежить аналіз, вирішення та обговорення ситуацій, як змодельованих, так і реальних. Case study не має точного перекладу українською. В основному використовується англійський термін або його українськомовні аналоги: кейс-стаді, кейс-метод, навчання на практичних прикладах, метод конкретних ситуацій, ситуаційне навчання, ситуаційні завдання. Серед дослідників немає єдиної думки щодо визначення кейсу. Його можна розглядати як опис реальної ситуації, як фрагмент реального життя.

Згідно з ширшим трактуванням, під кейсом розуміються події, що реально відбулися в тій чи іншій сфері діяльності та описані авторами з метою спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, прийняття рішення [Yin 2009].

Основа цієї методики походить з Античності. Одним з найперших кейсологів можна вважати Сократа, який дійшов висновку, що знання, отримані людиною в готовому вигляді, становлять для неї меншу цінність і тому менш довговічні, ніж продукт її власного мислення [Stanford Encyclopedia of philosophy 2009].

Він вважав, що завдання вчителя – допомогти своїм учням «генерувати» знання, які в певному сенсі вже були закладені в їхніх головах, як дитина в утробі матері. Навчання за допомогою практичних прикладів як засіб

розвитку застосовувався й у Спарті. Виховання майбутніх воїнів Спарті полягало у використанні опису відомих битв та їх аналізі. Через тисячоліття цей метод навчання, прабатьком якого був Сократ, визнають як ментальний перелом в освіті та дадуть йому назву «метод кейс-стаді» [Baxter 2008].

Серед переваг методу сучасні дослідники відзначають: практичну спрямованість та варіативність навчання; можливість застосування під час дистанційного навчання; економічність з погляду матеріальних та тимчасових витрат; можливість адаптувати кейс до реальної організаційної ситуації; можливість створення сприятливого соціально-психологічного клімату, що мотивує учасників задіяти наявний досвід, проявити активність, задіяти креативні здібності; можливість налагодження двостороннього зв'язку між викладачем та студентом; можливість для студентів посилити свою впевненість у тому, що вони можуть впоратися в реальності з подібними завданнями або навпаки виявити свої слабкі сторони; можливість для учасників робити помилки у ситуації, наближеній до реальності, а потім проводити їх аналіз [Thomas 2011]. До прагматичних позитивних сторін застосування такого методу можна віднести вміння структурувати час, впевненість та вміння відстоювати свою думку, слухати та бути почутим, розвиток навичок презентації, а також творчий та креативний підхід [Pahre 2005].

Методисти виділяють у структурі кейсу певні компоненти. Кожен кейс містить вправи, що забезпечують активізацію чотирьох компонентів, що виділяються у змісті навчання іншомовному говорінню: мотиваційного, процесуального, результативного, рефлексивного. Вправи можуть бути представлені трьома групами: 1) спрямовані на забезпечення учнів навчально-мовленнєвою ситуацією, темою, проблемою; 2) спрямовані на підготовку дискусій, проектів, брейнстор-мінгів; 3) контрольного характеру [Simons 2009].

Професіонали методу кейс-стаді стверджують, що кожен кейс-матеріал повинен мати індивідуальну, властиву лише йому структуру. Грамотно складений кейс характеризується чітко вираженими часовою, сюжетною та роз'яснювальною структурами. Кейс-метод у методологічному контексті є складною системою, до якої інтегровані інші методи пізнання.

До нього входять моделювання, ігрові методи, "мозкова атака", дискусія [Gustafsson 2017]. У структурі кейсу виділяють такі основні компоненти: постановка задачі; імена та посади персонажів; проблема – короткий опис (з позиції різних учасників подій); матеріали для вирішення (наукові, методичні, статистичні, літературні та ін.) [Heale 2016].

Під час роботи над кейсом виділяються три етапи: ознайомчий, дослідницький, презентаційний. Робота при використанні кейсового методу включає три фази: до заняття, під час заняття, після заняття, також визначає дії викладача та студентів. На першій фазі викладач: підбирає кейс; визначає матеріали; розробляє сценарій заняття; студенти: отримують кейс та список рекомендованої літератури; самостійно готуються до заняття. На другій фазі викладач: організує попереднє обговорення кейсу; ділить групу на підгрупи; керує обговоренням кейсу у підгрупах; студенти: ставлять питання, що поглиблюють розуміння кейсу та проблеми; розробляють варіанти рішень; беруть участь у прийнятті рішень. На останній фазі викладач: оцінює роботу; оцінює прийняті рішення; студенти: складають письмовий звіт на цю тему [Flyvbjerg 2006].

Цей метод надає великі можливості формування у студентів професійної позиції, оскільки дії в кейсі даються в описі професійної ситуації. Виділяють два види кейсів: практичні (тренінг тих, хто навчається в ситуаціях, з якими вони можуть зіткнутися в майбутній професійній діяльності) та навчальні (у них переважають навчальні та виховні завдання). При навчанні української мови метод вирішення ситуаційних завдань застосовується у роботі з автентичними текстами, що містять проблемну (конфліктну) інформацію, що потребує неординарного вирішення [Thomas 2011].

Способи реалізації цього методу на заняттях української мови як іноземної різноманітні. За допомогою кейсу студенти можуть вивчати різні лексичні теми (тлумачення слів, омонімічні, синонімічні, антонімічні явища), розглядати синтаксис складного речення (знаки пунктуації у складних реченнях, відтінки значення у складнопідрядних реченнях з семантикою часу). Також кейси допомагають у вивченні такого важкого матеріалу, як система відмінків,

враховуючи те, що у деяких мовах ця система відсутня або не така розвинена.

Наприклад, система відмінків в українській мові багата на значення. Так, вивчаючи відмінки української мови, іноземці можуть отримати наступний кейс, спрямований на розвиток навичок роботи з інформацією – осмислення тексту, виявлення закономірностей у написанні закінчень відмінків. Крім того, студенти зможуть розібратися у їхніх значеннях: 1) місце, де відбувається дія; 2) час, коли відбувається дія; 3) об'єкт, про який йдеться у тексті. Підсумок цієї роботи передбачає складання правила для правильного вибору закінчення іменників у формі різних відмінків однини та множини.

Зміст Кейсу: 1. Ви – головний редактор в одному відомому інтернет-виданні. Ваші співробітники надсилають вам на електронну адресу статті для перевірки. Сьогодні ви отримали один із таких листів, але стався збій програми, через що частина тексту зникла. Вам потрібно відновити інформацію. Прочитайте текст, порівняйте його з роботами однокласників.

Розповідь одного англійця... . Я прибув до Києв... у квітні. Це була поїздка, про яку я давно мріяв, адже мої друзі багато розповідали мені про Україн... . У аеропорт... мене зустріли українські колеги... . Я взяв участь... у симпозиум..., присвяченому розвитку... економік... Україн... . В останній ден... перебуванн... в Києв... я відвідав театр, прогулявся Хрещатик... . Повернувшись додому, тепер уже я розповідав своїм колеги... про крас... столиц... Україн..., привітних українці... та чудовий український клімат.

Якщо ви не можете виконати завдання, зверніться до інших вправ цього тексту.

Студентам, які тільки починають знайомитися з відмінками у різноманітті їхніх значень, можливо, буде нелегко виконати це завдання. На його вирішення буде направлено низку інших, які допоможуть систематизувати знання, вивести правило. Одним із таких завдань може бути таке, де будуть використані відомі ним моделі та примітиви.

2. Ви, як начальник свого відділу, завжди готові допомогти своїм співробітникам, знаєте відповіді на всі їхні запитання. Дайте відповідь на деякі з них. Інсценуйте діалог, у якому будуть задіяні три питання із наведеного списку. 1. Про кого у статті розповідає новий

журналіст? (науковець, лікар) 2. Про що повідомить директор на зборах? (новий офіс, графік роботи) 3. Коли я зможу піти у відпустку? (червень, жовтень) 4. Де зараз є бухгалтер? (кабінет №7б відрядження) 5. На чому краще вирушити на конференцію? (автобус, таксі) 6. Де лежить новий випуск нашого журналу? (стіл, полиця).

Це завдання відоме студентам і зрозуміло у виконанні. На початкових етапах вони вивчають формули: куди можна піти, про що йдеться у тексті, що потрібно купити тощо. Ці конструкції є лексико-граматичними примітивами для студентів. Тепер вони аналізують ці форми, шукають відповідності.

Метод кейс-стаді пропонує широкі навчальні можливості. Різноманітність результатів, досягнутих під час використання методу, можна розділити на дві групи: навчальні результати – результати, пов’язані з освоєнням конкретних знань і навичок, і освітні результати – результати, створені учасниками під час взаємодії. Навчальні результати пов’язані з освоєнням нової інформації, методів збору даних, методів аналізу, умінням працювати з текстом, а також співвідношенням теоретичних та практичних знань [Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU]. При цьому освітні результати виражаються у створенні авторського продукту, підвищенні рівня професійної компетентності,

розвитку загального інтелектуального та комунікативного потенціалу студентів, появи досвіду прийняття рішень, дій у новій ситуації та вирішення проблем. Набуті в результаті студентами знання та навички будуть затребувані у їхній реальній професійній діяльності.

Висновки. Таким чином, самостійно виконуючи завдання, в основі яких лежать відомі мовні моделі, студенти здобувають знання, систематизують їх. Урізноманітнити це завдання можна так: запропонувати кожній групі попрацювати з одним із значень цього відмінка, а на завершення уроку акцентувати увагу на різниці цих значень. Її можна вказати через виведення примітивів, якими далі користуватимуться студенти для визначення значення відмінка. Важливо, що завдання виконуються у групі, тобто додатково здійснюється комунікація студентів, що є основою комунікативного підходу у навчанні мови. Таким чином, метод кейс-стаді сприяє розширенню способів засвоєння мовного матеріалу. Завдяки закладеному принципу використання лексико-граматичного примітиву він дозволяє розвинути у студентів вміння репродукувати матеріал, здатність до міркування, побудови моделей, притаманних українській мові. Крім того, розширює способи викладу матеріалу, тим самим роблячи заняття різноманітнішими та ефективнішими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baxter P., Jack S. Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*. 2008. 13. Issue 4. Pp. 544–559.
2. Flyvbjerg B. Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative Inquiry*. 2006. 12. Issue 2. Pp. 219–245.
3. Gustafsson J. Single case studies vs. multiple case studies: a comparative study (Thesis). Halmstad, Sweden : Halmstad University, 2017.
4. Heale R, James S, Garceau ML. A multiple-case study in nurse practitioner-led clinics: an exploration of the quality of care for patients with multimorbidity. *Nurs Leadersh*. 2016. № 29. С. 37–45.
5. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, laboratorij za korpus slovenskega jezika (n.d.). URL: http://bos.zrc-sazu.si/c/neva.exe?n=a_si_s&e=C_I_D_SM_MA%2020894
6. Pahre R. Formal Theory and Case-Study Methods in EU Studies. *European Union Politics*. 2005. № 6:1. Pp. 113–46.
7. Simons H. Case study research in practice. London : SAGE, 2009.
8. Stanford Encyclopedia of philosophy: Karl Popper. 2009. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/popper/>
9. Thomas, G. A Typology for the case study in social science following a review of definition, discourse and structure. *Qualitative Inquiry*. 2011. 17. Issue 6. Pp. 511–521.
10. Yin R. K. Case study research: design and methods (4th ed.). Thousand Oaks, CA : Sage, 2009.

REFERENCES

1. Baxter, P. and Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*. 13(4). 544–559.
2. Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative Inquiry*. 12(2). 219–245.
3. Gustafsson, J (2017). Single case studies vs. multiple case studies: a comparative study (Thesis). Halmstad, Sweden : Halmstad University.

4. Heale, R, James, S, Garceau, ML (2016). A multiple-case study in nurse practitioner-led clinics: an exploration of the quality of care for patients with multimorbidity. *Nurs Leadersh.* 29. 37–45.
5. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, laboratorij za korpus slovenskega jezika (n.d.). URL: http://bos.zrc-sazu.si/c/neva.exe?n=a_si_s&e=C_I_D_SM_MA%2020894
6. Pahre, R. (2005). Formal Theory and Case-Study Methods in EU Studies. *European Union Politics.* 6(1). 113–46.
7. Simons, H. (2009). Case study research in practice. London : SAGE.
8. Stanford Encyclopedia of philosophy: Karl Popper (2009). URL: <http://plato.stanford.edu/entries/popper/>
9. Thomas, G. (2011). A Typology for the case study in social science following a review of definition, discourse and structure. *Qualitative Inquiry.* 17(6). 511–521.
10. Yin, R. K. (2009). Case study research: design and methods (4th ed.). Thousand Oaks, CA : Sage.

N. S. MEDVID

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language, Literature and Teaching Methods,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Sumy region, Ukraine
E-mail: Medvedica@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-9251-3238>*

H. D. MALINSKA

*Associate Professor at the Department of Theory and History of the State and Law,
National Transport University, Kyiv, Ukraine
E-mail: mal2665@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0001-8554-7926>*

O. V. TKACH

*Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Studies, Documentary Studies and Information Activities,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, Dnipro, Ukraine
E-mail: ovtkachst@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8494-0774>*

METHODS OF CASE-STUDIES IN TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

This article presents the case-study as a type of method of teaching Ukrainian as a foreign language. Its purpose is to give a detailed description of a case study – its definition, some classifications and several advantages and disadvantages – in order to provide a better understanding of this widely used type of approach. The article deals with the issue of practical use of case-study method at the Ukrainian lessons in order to improve the effectiveness of study of the Ukrainian language among future foreign specialists. The authors define the essence of the case-study method itself and the practical value of its use, suggest the examples of cases for teaching future foreign specialists in the classes of Ukrainian. The conclusion is made that the case-study method is effective enough for improving study of Ukrainian by the future foreign specialists, their ability to add to their knowledge in professionally-oriented subjects, and independently search for relevant information. Besides, the use of case-study methods at the lessons of Ukrainian improves speaking skills and their ability to present monologues and dialogues on various topics, increases vocabulary. As a result of the abovementioned research, it is considered essential to introduce the case-study method in order to improve interdisciplinary relations of professionally-oriented subjects, to develop analytic and strategic thinking, improve the ability for problem solving and making rational conclusions in the course of training future foreign specialists. The case-study method is also able to demonstrate practical value of theoretical subjects to the future specialists, and the opportunities for their realization in various true-to-life situations. Furthermore, working at the case allows future professionals to identify gaps in knowledge and close them by search.

Key words: foreign specialists, case-study, skills, speaking skills, Ukrainian language.